

УДК 330.322:664

JEL L66, O31

DOI 10.32782/2786-765X/2025-11-25

Мірчук Н.З.здобувач третього рівня освіти,
Національний університет харчових технологій
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-9408-5593>

ТРАНСФОРМАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ СТРАТЕГІЙ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ: ВІДПОВІДЬ НА ВИКЛИКИ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ

У статті здійснено комплексний аналіз трансформації інвестиційних стратегій підприємств харчової промисловості України, що функціонують в умовах унікального подвійного впливу – повномасштабної військової агресії та поглиблення євроінтеграційних процесів. Метою дослідження є ідентифікація ключових моделей інвестиційної поведінки, що сформувалися у 2022–2025 роках, та розробка концептуальної моделі адаптивної інвестиційної стратегії, здатної забезпечити стійкість і розвиток галузі в умовах високої невизначеності. Авторський внесок полягає у систематизації впливу екзистенційних воєнних ризиків та стратегічних євроінтеграційних вимог на інвестиційні рішення підприємств. На основі аналізу ідентифіковано та класифіковано три домінантні моделі інвестиційної поведінки. Перша – стратегія виживання та стійкості, спрямована на забезпечення безперервності операційної діяльності через інвестиції в енергетичну автономію, фізичний захист активів та дублювання критичних процесів. Друга – стратегія релокації та диверсифікації, орієнтована на зменшення географічних ризиків шляхом переміщення потужностей у безпечніші регіони та активний пошук нових ринків збуту для компенсації втрачених. Третя – стратегія проактивної модернізації, націлена на підвищення довгострокової конкурентоспроможності через інвестиції в технологічне оновлення та відповідність стандартам ЄС. У роботі також запропоновано концептуальну модель формування адаптивної стратегії, яка ілюструє механізм взаємодії зовнішніх тригерів з внутрішнім потенціалом підприємства. Модель показує, як на основі цього аналізу формується збалансований портфель інвестиційних рішень, що передбачає механізм зворотного зв'язку для постійного коригування та адаптації. Практичне значення одержаних результатів полягає у формуванні рекомендацій для менеджменту та органів влади щодо розробки заходів, спрямованих на повоєнне відновлення та інтеграцію в ринок ЄС. Основний висновок дослідження полягає в тому, що ефективна інвестиційна стратегія в сучасних умовах має бути гнучким портфелем, що поєднує реактивні дії для виживання та проактивні кроки для розвитку.

Ключові слова: інвестиційна стратегія, харчова промисловість, воєнний стан, європейська інтеграція, інвестиційні ризики, адаптація, модернізація.

Постановка проблеми. Харчова промисловість України, що є однією з ключових галузей національної економіки, після 24 лютого 2022 року зіткнулася з безпрецедентними викликами, спричиненими повномасштабним вторгненням Російської Федерації. Прямі фізичні руйнування виробничих активів, порушення логістичних ланцюгів, втрата доступу до сировинних баз та ринків збуту, а також значна міграція робочої сили створили екзистенційну загрозу для функціонування багатьох підприємств [16]. Водночас, на тлі цих руйнівних процесів, Україна отримала статус кандидата на членство в Європейському Союзі, що активізувало процеси гармонізації законодавства та стандартів. Це, з одного боку, відкриває нові ринкові можливості, а з іншого – висуває жорсткі вимоги до модернізації та конкурентоспроможності вітчизняних виробників [17].

Ця подвійна реальність – необхідність виживання в умовах війни та стратегічна

мета інтеграції до ЄС – стала визначальним фактором, що змушує підприємства харчової промисловості докорінно переглядати свої інвестиційні стратегії. Традиційні підходи до планування інвестицій, орієнтовані на стабільне зростання та прогнозовані ризики, виявилися недовірними [2, с. 112]. Натомість виникла гостра потреба у формуванні гнучких, адаптивних стратегій, здатних забезпечити не лише виживання в короткостроковій перспективі, але й закласти фундамент для довгострокового розвитку в новому геоекономічному контексті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика економічних наслідків війни та повоєнного відновлення набула значного поширення в наукових колах. Такі провідні українські вчені, як В. Гесць, Я. Жаліло, Т. Богдан, глибоко досліджують макроекономічні зсуви, фінансову політику та загальні стратегії стійкості економіки в умовах воєнного стану [3, с. 10; 5; 1, с. 15]. Їхні праці

формують фундаментальне розуміння загальноекономічного контексту, в якому функціонують підприємства.

Питанням інвестиційної діяльності в аграрному секторі та харчовій промисловості присвячені праці М. Маліка, О. Шпикуляка та П. Саблука [7, с. 8; 10]. Вони детально аналізували інституційні та інноваційні аспекти розвитку галузі, проте переважно у довоєнний період, що не враховує поточних екстремальних умов. Аспекти євроінтеграції та адаптації українського бізнесу до стандартів ЄС висвітлюються у звітах урядових та міжнародних організацій, зокрема Міністерства економіки та Світового банку [9; 17].

Однак, незважаючи на наявність вагомих праць, залишається невирішеною частина загальної проблеми: бракує комплексного дослідження, яке б аналізувало саме трансформацію інвестиційних стратегій на мікрорівні – рівні підприємств харчової промисловості – як синтезовану відповідь на одночасний вплив війни та євроінтеграції. Існуючі роботи переважно фокусуються або на загальних економічних наслідках війни, або на окремих аспектах державного регулювання, залишаючи поза увагою активну роль менеджменту підприємств у формуванні нових моделей інвестиційної поведінки [11, с. 54].

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглянемо еволюцію розвитку інвестиційних стратегій підприємств.

Інвестиційна стратегія підприємства є ключовим компонентом його загальної корпоративної стратегії та являє собою систему довгострокових цілей інвестиційної діяльності та шляхів їх досягнення [2, с. 45; 6]. Традиційно інвестиційні стратегії класифікували за різними критеріями: за орієнтацією на зростання (стратегії інтенсивного, інтеграційного, диверсифікаційного зростання), за рівнем ризику (консервативна, поміркована, агресивна), за джерелами фінансування тощо. Однак в умовах перманентної нестабільності та екзогенних шоків, класичні підходи вимагають переосмислення. Концепція стратегічної гнучкості та адаптивності виходить на перший план. Замість жорстких довгострокових планів підприємства змушені переходити до сценарного планування та формування портфелю стратегічних опцій, які можна активувати залежно від зміни зовнішнього середовища.

Для харчової промисловості специфіка інвестиційних стратегій визначається такими особливостями:

- залежність від сировинної бази: інвестиції тісно пов'язані з розвитком сільського

господарства, що створює ризики, пов'язані з врожайністю, кліматичними змінами та доступністю сировини;

- короткі терміни придатності продукції: вимагає значних інвестицій у логістику, зберігання (холодильні потужності) та швидку переробку;

- високі вимоги до безпеки та якості: необхідність постійних інвестицій у модернізацію обладнання та впровадження систем управління якістю (НАССР, ISO);

- відносно низька еластичність попиту: забезпечує певну стабільність ринку, але водночас посилює цінову конкуренцію [11, с. 31].

Сучасні умови доповнили цей перелік новими, надпотужними факторами, які кардинально змінюють пріоритети інвестування.

Трансформація інвестиційних стратегій підприємств харчової промисловості у значній мірі визначається впливом ключових чинників на їх інвестиційну діяльність протягом 2022–2025 рр., серед яких варто виділити наступні:

1. Воєнний стан як каталізатор кризових явищ та адаптаційних змін. Повномасштабна війна спричинила прямі та опосередковані втрати для харчової промисловості. За даними Київської школи економіки (KSE), станом на початок 2024 року прямі збитки агропромислового комплексу та харчової промисловості перевищили \$10 млрд [15]. Ключовими викликами стали:

- фізичне руйнування та пошкодження активів: заводи, склади, елеватори;

- окупація територій: втрата виробничих потужностей та сировинних зон (особливо на Півдні та Сході України);

- порушення логістики: блокада чорноморських портів змусила шукати дорожчі та менш ефективні сухопутні шляхи експорту через західні кордони;

- енергетична криза: удари по енергетичній інфраструктурі змусили підприємства інвестувати в автономні джерела живлення;

- дефіцит кадрів: мобілізація та міграція призвели до нестачі кваліфікованих працівників [17].

У відповідь держава запровадила низку інструментів підтримки, які стали важливими інституційними детермінантами інвестиційних рішень:

- Програма релокації підприємств: понад 800 підприємств, значна частина з яких – харчової та переробної промисловості, перемістили свої потужності в безпечніші регіони [9];

- Програма доступних кредитів «5–7–9%»: була адаптована до умов воєнного стану, дозволяючи залучати фінансування на

поповнення обігових коштів та інвестиційні проекти [12];

– грантові програми: надання безповоротних грантів на створення або розвиток переробних підприємств;

– податкові та регуляторні спрощення: запровадження ставки єдиного податку 2%, мораторій на перевірки, дерегуляція.

Ці фактори змістили фокус інвестицій від розвитку до виживання та забезпечення безперервності операційної діяльності.

2. Євроінтеграційні процеси, як стратегічний вектор розвитку. Паралельно з викликами війни, курс на євроінтеграцію створює для харчової промисловості стратегічні імперативи, що вимагають значних інвестицій. Отримання статусу кандидата в ЄС та відкриття ринків в рамках Угоди про асоціацію (DCFTA) та тимчасових заходів лібералізації торгівлі, хоч і створює можливості, але й висуває жорсткі вимоги. Ключовими напрямками інвестицій, стимульованих євроінтеграцією, є:

– гармонізація стандартів безпеки: впровадження системи HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Points) стало де-факто обов'язковим для виходу на ринок ЄС [8]. Це вимагає інвестицій у модернізацію виробничих ліній, системи контролю та навчання персоналу;

– відповідність екологічним нормам: Європейський зелений курс (European Green Deal) та стратегія «Від ферми до виделки» (Farm to Fork) в майбутньому вимагатимуть від українських виробників інвестицій у зниження вуглецевого сліду, енергоефективність та стале використання ресурсів [14];

– простежуваність продукції: відповідність Регламенту (ЄС) 178/2002 вимагає створення систем, що дозволяють відстежувати рух продукції «від поля до столу», що потребує інвестицій у цифровізацію та програмне забезпечення [13];

– усунення технічних бар'єрів у торгівлі: перспектива укладання угоди АСАА («промисловий безвіз») для харчової продукції стимулює підприємства інвестувати у сертифікацію та лабораторне обладнання [8].

Таким чином, євроінтеграція формує довгостроковий інвестиційний порядок денний, орієнтований на якість, безпеку та сталий розвиток.

3. Трансформація інвестиційних стратегій: ідентифікація нових моделей. Аналіз діяльності підприємств харчової промисловості в період 2022–2025 років дозволяє виокремити три основні моделі інвестиційної поведінки, або адаптивні стратегії, які часто застосовуються в комбінації (табл. 1).

Ці стратегії не є взаємовиключними. Успішні підприємства часто поєднують елементи всіх трьох: забезпечують енергетичну стійкість (стратегія 1), диверсифікують експортні потоки (стратегія 2) та інвестують у відповідність стандартам ЄС (стратегія 3), щоб скористатися новими можливостями.

4. Концептуальна модель формування адаптивної інвестиційної стратегії. На основі проведеного аналізу розроблено концептуальну модель процесу формування адаптивної інвестиційної стратегії підприємства харчової промисловості (рис. 1). Модель відображає, як зовнішні фактори та внутрішні можливості

Таблиця 1

Класифікація адаптивних інвестиційних стратегій підприємств харчової промисловості України

Назва стратегії	Ключова мета	Основні напрями інвестування	Очікуваний результат
1. Стратегія виживання та стійкості	Забезпечення безперервності операційної діяльності	Автономні джерела енергії (генератори, сонячні панелі); укриття та захист персоналу; дублювання критичних виробничих процесів; створення надлишкових запасів сировини та пакування	Мінімізація простоїв; збереження операційного ядра бізнесу
2. Стратегія релокації та диверсифікації	Зменшення географічних ризиків, пошук нових ринків	Переміщення виробничих потужностей у безпечніші регіони; побудова нових логістичних ланцюгів (авто, залізниця); інвестиції в маркетинг та сертифікацію для виходу на ринки ЄС, Азії, Африки	Збереження бізнесу; зниження залежності від одного ринку/ регіону
3. Стратегія проактивної модернізації	Підвищення конкурентоспроможності, орієнтація на експорт до ЄС	Глибока модернізація обладнання; впровадження систем якості (ISO, HACCP); цифровізація (ERP-системи, простежуваність); інвестиції в R&D та розробку продуктів з високою доданою вартістю	Завоювання преміальних ринкових ніш; – довгострокове зростання

Джерело: розроблено автором

підприємства взаємодіють у процесі прийняття стратегічних інвестиційних рішень.

Модель складається з чотирьох взаємопов'язаних блоків:

Блок 1: Зовнішні тригери (виклики та можливості):

- воєнні фактори: безпекові ризики, руйнування, логістичні проблеми, державні програми підтримки;

- євроінтеграційні фактори: вимоги до стандартів, доступ до ринків, екологічні норми, технічні бар'єри;

- ринкові фактори: зміна попиту, коливання цін, дії конкурентів;

Блок 2: Внутрішній потенціал підприємства (фільтри та можливості):

- фінансовий стан: ліквідність, доступ до кредитів, прибутковість;

- виробничо-технологічна база: стан обладнання, рівень автоматизації, інноваційний потенціал;

- менеджмент та персонал: якість управління, кваліфікація кадрів, готовність до змін;

- ринкова позиція: частка ринку, впізнаваність бренду, наявні канали збуту.

Блок 3: Стратегічний вибір (портфель інвестиційних рішень) На основі аналізу зовнішніх тригерів через призму внутрішнього потенціалу, менеджмент формує комбінацію інвестиційних стратегій:

- частка ресурсів на стратегію 1 (виживання та стійкість);

- частка ресурсів на стратегію 2 (релокація та диверсифікація);

- частка ресурсів на стратегію 3 (проактивна модернізація). Пропорції розподілу ресурсів між цими напрямками визначають унікальну адаптивну стратегію конкретного підприємства.

Блок 4: Очікувані результати та зворотний зв'язок:

- короткострокові: збереження операційної діяльності, фінансова стабільність;

- середньострокові: вихід на нові ринки, підвищення ефективності;

- довгострокові: стійка конкурентоспроможність, зростання вартості бізнесу. Результати аналізуються, що дозволяє коригувати стратегію (зворотний зв'язок до Блоку 3).

Модель підкреслює адаптивний характер інвестиційної стратегії: зовнішні впливи трансформуються через внутрішні можливості у стратегічні рішення. Ключовими принципами моделі є наступні:

- зовнішні фактори створюють виклики та можливості для підприємства;

- внутрішній потенціал визначає здатність реагувати на зовнішні зміни;

- стратегічний вибір – це портфель рішень з різним розподілом ресурсів;

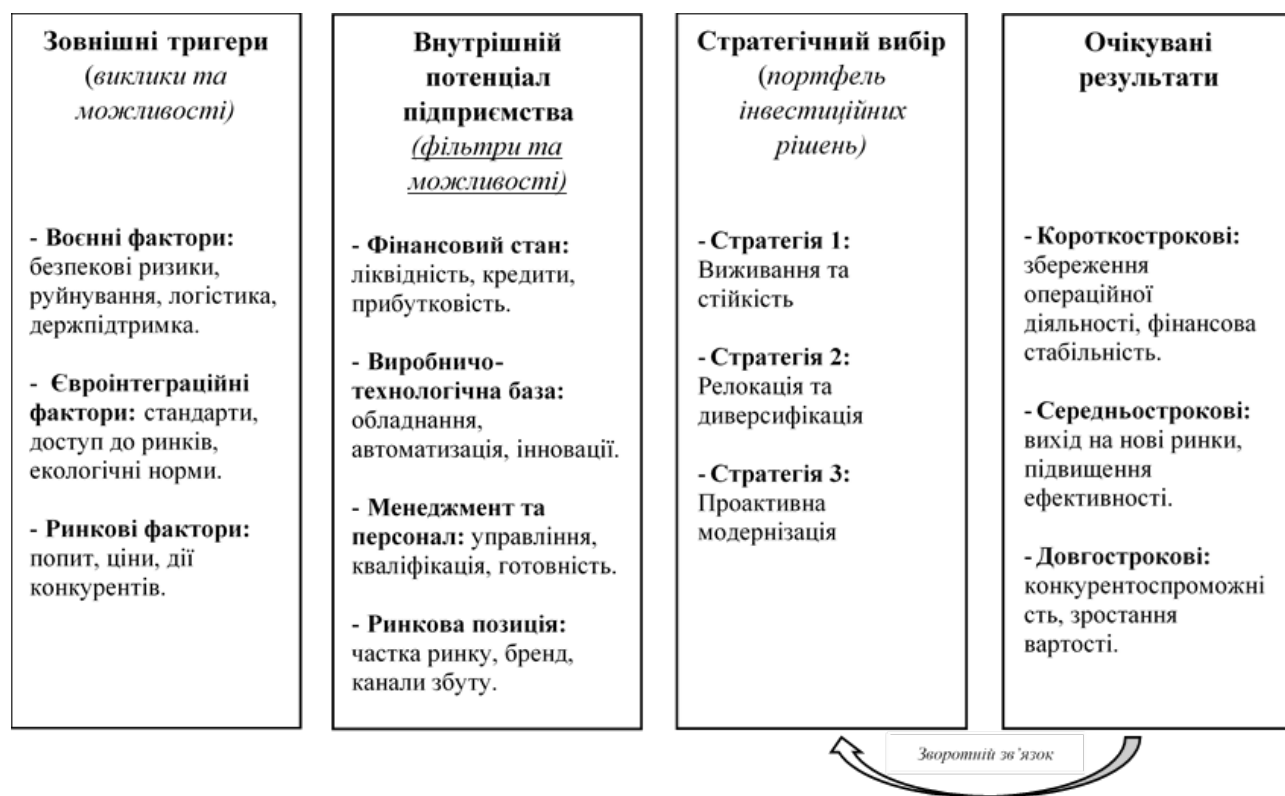

Рис. 1. Концептуальна модель формування адаптивної інвестиційної стратегії

Джерело: розроблено автором

– результати аналізуються для коригування стратегії (адаптивність).

Ця модель підкреслює, що не існує єдиної правильної стратегії для всіх. Ефективність інвестиційної діяльності залежить від здатності менеджменту адекватно оцінити зовнішнє середовище, тверезо зрозуміти сильні та слабкі сторони свого підприємства і зробити усвідомлений стратегічний вибір.

Висновки. Дослідження трансформації інвестиційних стратегій підприємств харчової промисловості України в умовах війни та євроінтеграції дозволило констатувати, що сучасне інвестиційне середовище галузі визначається унікальним поєднанням екзистенційних загроз та стратегічних можливостей. Це змусило підприємства перейти від класичних моделей планування до формування гнучких, адаптивних стратегій, спрямованих на управління кризою та використання нових шансів.

Ідентифіковано три ключові моделі інвестиційної поведінки: стратегія виживання та стійкості, спрямована на забезпечення операційної безперервності; стратегія релокації та диверсифікації, орієнтована на зниження ризиків та освоєння нових ринків; та стратегія проактивної модернізації, націлена на досягнення довгострокової конкурентоспроможності через відповідність стандартам ЄС.

Запропоновано концептуальну модель формування адаптивної інвестиційної стратегії, яка слугує аналітичним інструментом для розуміння логіки прийняття інвестиційних рішень в умовах високої невизначеності. Вона доводить, що успіх залежить від збалансованого поєднання реактивних (відповідь на загрози) та проактивних (використання можливостей) інвестиційних дій.

На основі проведеного дослідження сформульовано такі практичні рекомендації:

1. Для підприємств:

– регулярно проводити сценарний аналіз, оцінюючи вплив різних варіантів розвитку

воєнної ситуації та євроінтеграційних процесів на бізнес;

– формувати диверсифікований інвестиційний портфель, поєднуючи короткострокові інвестиції у стійкість (енергоавтономність, безпека) із довгостроковими інвестиціями у модернізацію та відповідність європейським стандартам;

– активно використовувати державні та міжнародні програми підтримки (гранти, пільгові кредити, консультаційна допомога) як важливе джерело фінансування інвестиційних проєктів;

– інвестувати в людський капітал: програми навчання та перекваліфікації персоналу для роботи з новим обладнанням та за новими стандартами.

2. Для органів державної влади:

– забезпечити макроекономічну стабільність та прогнозованість регуляторної політики, що є базовою передумовою для ухвалення довгострокових інвестиційних рішень;

– вдосконалити механізм страхування воєнних ризиків для інвесторів у партнерстві з міжнародними фінансовими організаціями (наприклад, MIGA, DFC);

– створити єдину цифрову платформу («єдине вікно») для інвесторів у переробку промисловість, що спростить доступ до інформації про програми підтримки, регуляторні вимоги та інвестиційні можливості;

– спрямувати зусилля на укладення угоди АСАА («промисловий безвіз») для харчової продукції, що суттєво знизить технічні бар'єри для експортерів та стимулюватиме відповідні інвестиції.

З урахуванням вище зазначеного, вважаємо, що подальші дослідження повинні бути спрямовані на кількісну оцінку ефективності різних інвестиційних стратегій, аналіз кращих світових практик повоєнного відновлення харчової промисловості та розробку галузевих дорожніх карт інвестиційної модернізації.

Бібліографічний список

1. Богдан Т.П. Державний борг і позики під час війни та методи їх поствоєнного врегулювання. *Фінанси України: Управління державними фінансами*. 2022. № 4. С. 27–45.
2. Бутнік-Сіверський О.Б. Інвестиційний менеджмент: підручник. Київ : КНЕУ, 2020.
3. Геєць В.М. Економіка України: ключові проблеми і перспективи. *Економіка і прогнозування*. 2016. № 1. С. 7–22.
4. Державна служба статистики України. 2024. Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності. URL: <https://stat.gov.ua/uk/releases/kapitalni-investytsiyi-2>
5. Жаліло Я.А. Економічна стратегія держави в умовах воєнного стану. 2023. Національний інститут стратегічних досліджень.
6. Закон України «Про інвестиційну діяльність», № 1560-XII (1991). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
7. Малік М.Й., Шпикуляк О.Г., Лузан О.Ю. Інститути й інституції у розвитку інтеграційних процесів в аграрній сфері. *Економіка АПК: Інституціональні проблеми розвитку аграрної сфери*. 2013. Т. 20, № 4. С. 86–93.

8. Міністерство аграрної політики та продовольства України. 2024. Пріоритетні напрями розвитку агросектору та євроінтеграція. URL: <https://minagro.gov.ua/>
9. Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України. 2024. Звіт про результати програми релокації підприємств. URL: <https://me.gov.ua>
10. Саблук П.Т. Інноваційна модель розвитку аграрного сектору економіки України та роль науки в її становленні. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. Серія: Економіка та менеджмент*. 2016. № 9. С. 34–42.
11. Страшинський В.І. Державне регулювання інвестиційної діяльності підприємств харчової промисловості. [Дисертація]. (2018). Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/17905/Strashynskiy.pdf?sequence=1>
12. Урядовий портал. 2024. Державна програма підтримки бізнесу «Доступні кредити 5–7–9%». URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/dostupni-kredyty-5-7-9-u-2024-rotsi-ukrainskyi-biznes-otrymav-maizhe-25-tys-pilhovkykh-kredytiv-na-ponad-93-mlrd-hrn>
13. BDO Україна. 2024. Законодавчі зміни в агросекторі на 2025 рік. URL: <https://www.bdo.ua/uk-ua/insights-2/information-materials/2025/legislative-changes-in-agriculture-for-2025>
14. European Commission. (n.d.). Farm to Fork strategy. URL: https://food.ec.europa.eu/horizontal-topics/farm-fork-strategy_en
15. KSE Institute. 2024. The total amount of damage caused to Ukraine's infrastructure due to the war has increased to almost \$155 billion. Kyiv School of Economics. URL: <https://kse.ua/>
16. Impact of War on Food Industry. Industrial Development Report 2023: Vienna, UNIDO. 2024. 78 p. URL: https://downloads.unido.org/ot/34/08/34089056/WP_3_2024.pdf
17. World Bank Group. 2023. Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment: February 2022–February 2023. 142p. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099184503212328877/pdf/P1801740d1177f03c0ab180057556615497.pdf>

References

1. Bohdan T.P. (2022). Derzhavnyi borh i pozyky pid chas viiny ta metody yikh postvoiennoho vrehuliuvannia [Public debt and loans during the war and methods of their post-war adjustment]. *Finansy Ukrainy: Upravlinnia derzhavnymy finansamy – Finance of Ukraine: Public finance management*. № 4. S. 27–45.
2. Butnik-Siverskyi O.B. (2020). Investytsiinyi menedzhment: pidruchnyk. Kyiv: KNEU.
3. Heiets V.M. (2016). Ekonomika Ukrainy: kliuchovi problemy i perspektyvy. *Ekonomika i prohozuvannia*. № 1. S. 7–22.
4. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. 2024. Kapitalni investytsii za vydamy ekonomichnoi diialnosti. Available at: <https://stat.gov.ua/uk/releases/kapitalni-investytsiyyi-2>
5. Zhalilo Ya.A. Ekonomichna stratehiia derzhavy v umovakh voiennoho stanu. 2023. Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen.
6. Zakon Ukrainy “Pro investytsiinu diialnist” [The Law of Ukraine “On Investment Activity”], № 1560-XII (1991). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
7. Malik M.I., Shpykuliak O.H., Luzan O.Iu. (2013). Instytuty y instytutsii u rozvytku intehtatsiinykh protsesiv v ahrarnii sferi. *Ekonomika APK: Instytutsionalni problemy rozvytku ahrarnoi sfery*. T. 20, № 4. S. 86–93.
8. Ministerstvo ahrarnoi polityky ta prodovolstva Ukrainy. 2024. Priorytetni napriamy rozvytku ahrosetoru ta yevrointehtatsiia [Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine. 2024. Priority directions of agro-sector development and European integration]. Available at: <https://minagro.gov.ua/>
9. Ministerstvo ekonomiky, dovkillia ta silskoho hospodarstva Ukrainy. 2024. Zvit pro rezultaty prohramy relokatsii pidpriemstv [Ministry of Economy, Environment and Agriculture of Ukraine. 2024. Report on the results of the business relocation program]. Available at: <https://me.gov.ua>
10. Sabluk P.T. (2016). Innovatsiina model rozvytku ahrarnoho sektoru ekonomiky Ukrainy ta rol nauky v yii stanovleni. *Problemy innovatsiino-investytsiinoho rozvytku. Serii: Ekonomika ta menedzhment*. № 9. S. 34–42.
11. Strashynskiy V.I. Derzhavne rehuliuvannia investytsiinoi diialnosti pidpriemstv kharchovoi promyslovosti. [Dysertatsiia]. (2018). Natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni M.P. Drahomanova. Available at: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/17905/Strashynskiy.pdf?sequence=1>
12. Uriadovi portal. 2024. Derzhavna prohrama pidtrymky biznesu “Dostupni kredyty 5–7–9%” [Government Portal. 2024. State business support program “Affordable loans 5–7–9%”]. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/news/dostupni-kredyty-5-7-9-u-2024-rotsi-ukrainskyi-biznes-otrymav-maizhe-25-tys-pilhovkykh-kredytiv-na-ponad-93-mlrd-hrn>
13. BDO Ukraina. 2024. Zakonodavchi zminy v ahrosetori na 2025 rik [BDO Ukraine. 2024. Legislative changes in agriculture for 2025]. Available at: <https://www.bdo.ua/uk-ua/insights-2/information-materials/2025/legislative-changes-in-agriculture-for-2025>
14. European Commission. (n.d.). Farm to Fork strategy. Available at: https://food.ec.europa.eu/horizontal-topics/farm-fork-strategy_en
15. KSE Institute. 2024. The total amount of damage caused to Ukraine's infrastructure due to the war has increased to almost \$155 billion. Kyiv School of Economics. Available at: <https://kse.ua/>

16. Impact of War on Food Industry. Industrial Development Report 2023: Vienna, UNIDO. 2024. 78 p. Available at: https://downloads.unido.org/ot/34/08/34089056/WP_3_2024.pdf
17. World Bank Group. 2023. Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment: February 2022 – February 2023. 142 p. Available at: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099184503212328877/pdf/P1801740d1177f03c0ab180057556615497.pdf>

Nazariy Mirchuk

PhD student,

National University of Food Technologies

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-9408-5593>

TRANSFORMATION OF INVESTMENT STRATEGIES OF UKRAINIAN FOOD INDUSTRY ENTERPRISES: A RESPONSE TO THE CHALLENGES OF MARTIAL LAW AND EUROPEAN INTEGRATION PROCESSES

The article provides a comprehensive analysis of the transformation of investment strategies within Ukraine's food industry enterprises, which are currently under the dual influence of full-scale military aggression and deepening European integration processes. The study aims to identify the key models of investment behavior that have emerged during the 2022–2025 period and to develop a conceptual model for an adaptive investment strategy capable of navigating this complex environment. The author's primary contribution lies in the systematic analysis of how military risks and European integration requirements have converged to shape the investment decisions of companies in the sector. This research addresses a critical gap by examining the active strategic responses of businesses rather than merely outlining passive institutional determinants. A key contribution of the work is the classification of newly formed investment strategies, categorized into three distinct models: (1) the “survival and resilience” strategy, focusing on ensuring operational autonomy and security through investments in power generators, shelters, and redundant supply chains; (2) the “relocation and diversification” strategy, characterized by the physical movement of production facilities to safer regions of Ukraine and an aggressive search for new export markets to compensate for lost ones; and (3) the “proactive modernization” strategy, which involves targeted investments in technology and compliance with EU standards to gain a competitive advantage. Furthermore, the paper substantiates a conceptual model of strategic choice. This model illustrates the mechanism through which external triggers interact with the enterprise's internal capabilities to inform a strategic investment choice. The model further links these choices to expected outcomes, such as enhanced resilience, increased market share, and long-term competitiveness. The practical significance of the findings lies in forming structured recommendations for government bodies and enterprise management to stimulate investment activity on its path to post-war recovery and integration into the EU market.

Keywords: investment strategy, food industry, martial law, European integration, investment risks, adaptation, modernization.

Стаття надійшла: 24.09.2025

Стаття прийнята: 13.10.2025

Стаття опублікована: 31.10.2025